

Webinar: Lesgeven (op afstand) met behulp van leerdoelen

26 mei 2020

15.00 uur – 16.15 uur

Leuk dat je aanwezig bent bij dit webinar. We hopen dat je een inspirerende sessie zal hebben. Voordat we beginnen, dit zijn de spelregels:

Zet je microfoon op mute.

Zet je camera uit.

Heb je vragen? Gebruik dan de chat.

Zie je een vraag voorbij komen waar jij ook het antwoord op wilt weten, like deze dan.

Dit webinar wordt opgenomen. Alleen jouw naam kan in beeld te zien zijn.

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Lesgeven op afstand met behulp van leerdoelen

Herman Rigter, 26 mei 2020

Even voorstellen...

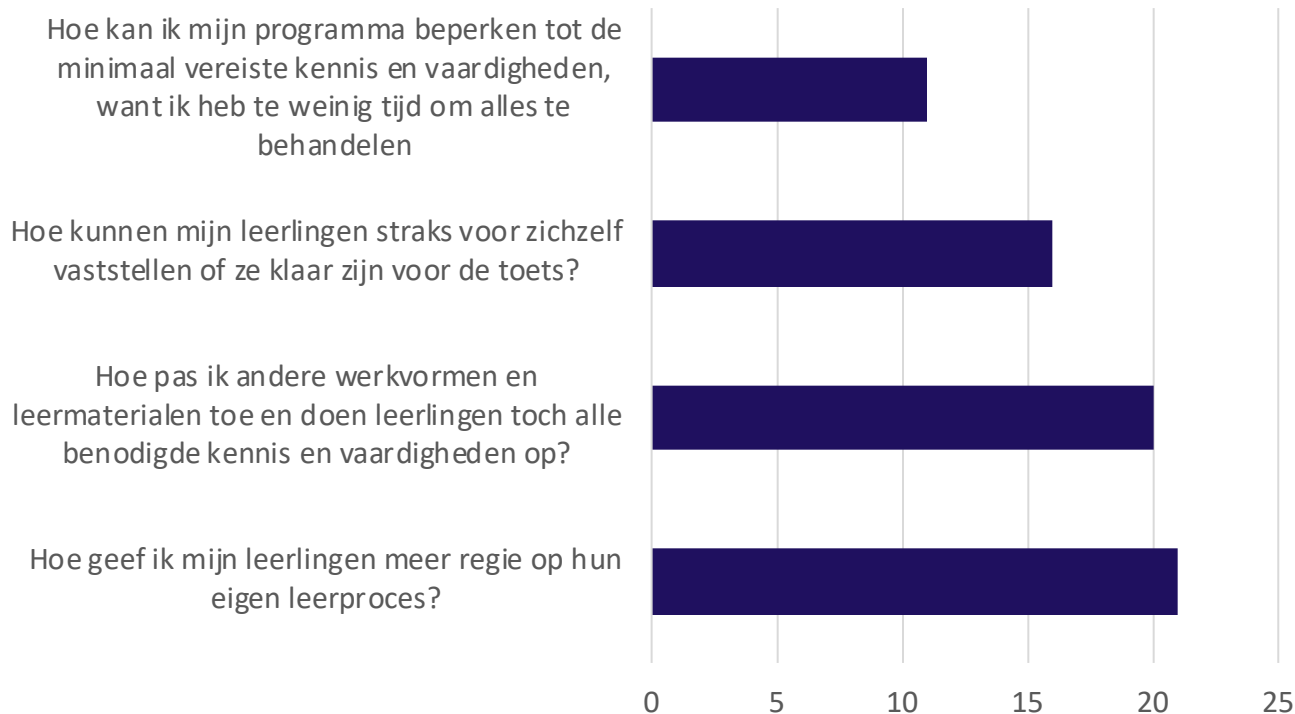
**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Wie nemen deel aan deze webinar?

Wat hoop je tijdens dit webinar te leren?

Totaal 33 inschrijvingen

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Even een paar vragen vooraf om jullie nog iets beter te leren kennen

Nu jullie mij, ik jullie en jullie elkaar iets beter hebben leren kennen gaan we echt van start .....

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Leerdoelen voor deze webinar:

- Ik kan uitleggen wat werken vanuit leerdoelen inhoud
- Ik kan beschrijven wat werken vanuit leerdoelen mij en mijn leerlingen kan opleveren
- Ik kan leerdoelen voor mijn vak op de juiste wijze formuleren
- Ik kan het proces beschrijven om te komen van leerdoelen tot een goede les

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Programma

- Presentatie:
  - Wat betekent werken vanuit leerdoelen?
  - Wat levert het jou en je leerlingen op?
  - Hoe formuleer je de juiste leerdoelen?
- Zelf aan de slag: leerdoelen formuleren
- Presentatie:
  - Je onderwijs vormgeven op basis van leerdoelen
    - Binnen de randvoorwaarden
    - Eigen didactische keuzes
- Zelf aan de slag met didactische werkvormen
- Presentatie:
  - Keuze van leermaterialen
  - Hoe nu verder?
- Evaluatie: leerdoelen behaald?
- Afronding van het webinar

Wat is werken vanuit leerdoelen?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Niet een **methode** is het startpunt

Startpunt zijn de **leerdoelen** op basis van:

- Landelijke eisen (kerndoelen, eindtermen, etc.)
- Kennis en vaardigheden die de school belangrijk vindt (bijv. 21st century skills)
- Kennis en vaardigheden die de vakgroep belangrijk vindt

Dus van **leerstofgericht** naar **leerdoelgericht**

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Waarom zou je het willen?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Wat levert het jou en je leerlingen op?

Docent

- Beter inzicht in welke kennis en vaardigheden jouw leerlingen moeten opdoen en daardoor ook ruimte om eigen keuzes te maken
- Doorlopende leerlijn onderbouw bovenbouw
- Meer differentiatie mogelijk in de klas
- Meer invloed op vorm van je eigen onderwijs en de keuze van leermaterialen
- Meer vrijheid voor de individuele docent
- Beter toetsen mogelijk

Leerling

- Leerlingen hebben een duidelijk beeld van welke kennis en vaardigheden ze moeten beheersen
- Kunnen meer regie nemen over / verantwoording nemen voor hun eigen leerproces
- Kunnen zich beter voorbereiden op toetsmomenten

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Wat is het probleem om ermee te starten?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

- Niet of nauwelijks geleerd in de opleiding
- Geen ervaring mee opgedaan in de dagelijkse onderwijspraktijk (de methode is de veilige leidraad)

Kortom: zekerheden loslaten is eng!

Werken met **Leerdoelen:** zelf vormgeven van het **Curriculum**

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Drie vragen staan centraal:

WAT wil ik dat de leerlingen leren?

HOE wil ik dat de leerlingen leren?

WAARMEE wil ik dat de leerlingen leren?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

WAT wil ik dat de leerlingen leren?

Aan de slag met je eigen vak!

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Aanpak

- Bepaal met welk leerstofonderdeel je aan de gang wilt gaan
- Wat zijn de eisen/doelen die behaald moeten worden:
  - [Leerplaninbeeld.slo.nl](https://leerplaninbeeld.slo.nl)
  - www.examenblad.nl
  - www.erk.nl /publicatie taalprofielen 2015
  - <https://nieuwvmbbo.nl/>

Voorbeeld aardrijkskunde:

Kerdoelen > Tussendoelen SLO:

Systeem aarde			
Subkernen	Inhouden	bb	kb/gl/tl
Endogene processen	Land en water op aarde	Het reliëf op aarde en de verdeling tussen land en water op hoofdlijnen beschrijven	Het reliëf op aarde en de verdeling tussen land en water op hoofdlijnen beschrijven
	Endogene processen in werking	Vulkanisme en aardbevingen als endogene processen beschrijven en plaattektoniek als oorzaak beschrijven	Vulkanisme en aardbevingen als endogene processen beschrijven en plaattektoniek als oorzaak beschrijven

Voorbeeld aardrijkskunde:

Doel:

"De leerling kan vulkanisme als endogeen proces beschrijven"

Tussendoelen:

"Ik kan een vulkaan op afbeeldingen herkennen en aanwijzen"

"Ik kan een vulkaan beschrijven in tekst en een doorsnede van een vulkaan tekenen"

"Ik kan het ontstaan van een vulkaan beschrijven"

Begrippen:

- vulkaan
- magma
- vulkaanuitbarsting
- lava
- kraterpijp
- tectoniek

WAT?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Voorbeeld: profiel Mobiliteit en Transport – Keuzevak Verbrandingsmotoren (1413)

Einddoel:

De leerling kan de werking van een benzine- en dieselmotor uitleggen

Leerdoelen voor de leerling:

“Ik kan de diverse onderdelen van een benzine- en dieselmotor op een doorsnede aanwijzen”

“Ik kan de diverse onderdelen van een benzine- en dieselmotor op een echte motor aanwijzen”

“Ik kan de functie van de diverse onderdelen van een benzine- en dieselmotor uitleggen”

“Ik kan de samenhang tussen de diverse onderdelen van een benzine- en dieselmotor uitleggen”

“Ik kan een eenvoudige doorsnede van een benzine- en dieselmotor tekenen”

Begrippen:

- Benzinemotor
- Dieselmotor
- Brandstoftoevoer
- Uitlaatgassen
- Verbrandingskamer

- .....

WAT?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Handvatten voor het goed formuleren van Leerdoelen

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Leerdoelen leerlinggericht formuleren

- Leerdoel beginnen met **Ik kan...**
- **Inhoud**
- **Werkwoord** dat een *waarneembare* actie omvat
- Meetbare **norm**

Leerdoelen Leerlinggericht formuleren - voorbeeld

Niet:

Je kent de onderdelen van een vulkaan.

Wel:

Ik kan de onderdelen van een vulkaan (zoals benoemd in de begrippenlijst) aanwijzen op een doorsnede van een vulkaan

Ik kan ...

Inhoud

Norm

Werkwoord

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Werkwoorden

Vermijd (werkwoorden als):

- Kennen
- Weten
- Begrijpen
- Inzien
- Inzicht hebben in
- Op de hoogte zijn van
- De betekenis kennen van

Werkwoorden

Gebruik (werkwoorden als):

- Benoemen
- Schrijven
- Tekenen
- Aanwijzen
- Oplossen
- Uitvoeren
- Analyseren
- Selecteren
- Demonstreren
- Construeren
- Verklaren

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Zelf aan de slag!

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Oprichtingsblad 1:

WAT wil ik dat de leerlingen leren?

Voorbeeld:

Een docent aardrijkskunde in klas 3 heeft besloten om de paragraaf over vulkanen in de methode te gaan vervangen door zelf gearrangeerd leermateriaal op basis van leerdoelen en start het arrangeerproces met het beschrijven wat de leerling na het doorwerken van de stof moet beheersen en op welk niveau.

Einddoel:
De leerling moet een vulkaan kunnen herkennen, beschrijven en verklaren

Leerdoelen voor de leerling:

1. Ik kan een vulkaan op afbeeldingen aanwijzen
2. Ik kan een vulkaan beschrijven in tekst (met gebruikmaking van de bijbehorende begrippen) en een doorsnede van een vulkaan tekenen
3. Ik kan het ontstaan van een vulkaan beschrijven

Begrippen:

- vulkaan	- lava
- magma	- kraterpijp
- vulkaanuitbarsting	- tektoniek

Einddoel:
 .....
 .....

Leerdoelen voor de leerling:

- .....
- .....
- .....
- .....

Begrippen:

-	-	.....
-	-	.....
-	-	.....

Aanpak

Doelenvoerzicht van de SLO:

- Leerplaninbeeld.slo.nl
- [www.erk.nl /publicatie taalprofielen 2015](http://www.erk.nl/publicatie-taalprofielen-2015)
- www.examenblad.nl
- <https://nieuwvmbobovenauf/profielen/>

Aanvullende informatie:

- Uit je methode
- Van websites

Opdracht

- Start Padlet via de link in de chat of kopieer deze link in een nieuw venster
- Open in Padlet een nieuwe 'Post-it' bij opdracht 1
- Begin je Padlet met je voornaam + vak
- Formuleer een tweetal leerdoelen voor je vak die aan de zojuist geformuleerde eisen voldoen

Na de vraag:

WAT wil ik dat de leerlingen leren?

Komt de vraag:

HOE wil ik dat de leerlingen leren?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

HOE wil ik dat de leerlingen leren?

Randvoorwaarden + didactische keuzes:

- **Tijd** (hoeveel tijd is er beschikbaar voor het leren van deze stof door de leerling, opgesplitst in tijd in de klas en tijd buiten de klas);
- **Leeromgeving** (wat zijn de kenmerken van de leeromgeving, zijn er bijvoorbeeld computers beschikbaar of is er een digibord aanwezig);
- **Visie van de school** (welke afspraken zijn er over structuur en inhoud van de lessen gemaakt op school- en sectieniveau);
- **Groeperingsvorm** (wilt u de leerlingen individueel aan het werk zetten of in groepjes);
- **Afsluiting** (op welke wijze moeten de leerlingen aantonen dat zij de leerstof in voldoende mate beheersen?);
- **Algemene vaardigheden** (zijn er algemene vaardigheden die de leerling moet opdoen en waaraan u in deze les aandacht wilt gaan besteden, bijv. samenwerken, presenteren, kritisch denken of reflecteren);
- **Docentrol** (hoe ziet u tenslotte uw eigen rol: kennisoverdrager, procesbegeleider, beschouwer op afstand).

HOE?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Zelf aan de slag!

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Oprachtblad 2:

Hoe wil ik dat de leerlingen leren?

Tijd (hoeveel tijd is er beschikbaar voor het leren van deze stof door de leerling, opgesplitst in tijd in de les en tijd buiten de les);

Tijd in de les: ..... minuten

Tijd buiten de les: ..... minuten

Leeromgeving (wat zijn de kenmerken van de leeromgeving: wil je dat de leerlingen een computer gebruiken? Is er een toepasselijk museum in de buurt dat je wilt bezoeken, etc.)

.....
.....
.....

Visie van de school (welke afspraken zijn er over structuur en inhoud van de lessen gemaakt op school- en sectieniveau);

.....
.....

Groeperingsvorm (wil je de leerlingen individueel aan het werk zetten of in groepjes);

.....

Toetsing (op welke wijze moeten de leerlingen aantonen dat zij de leerstof in voldoende mate beheersen?)

.....

Algemene vaardigheden (zijn er algemene vaardigheden die de leerling moet opdoen en waaraan je in deze les aandacht wilt gaan besteden, bijv. samenwerken, presenteren, kritisch denken of reflecteren)

.....

Docentrol (hoe zie je tenslotte jouw eigen rol: kennisoverdrager, procesbegeleider, beschouwer op afstand).

.....

Opdracht

- Open in Padlet een nieuwe 'Post-it' bij opdracht 2
- Begin je Padlet met je voornaam + vak
- Noem een onderwerp dat onderdeel uitmaakt van jouw vak.
- Geef een korte beschrijving van twee zo origineel mogelijke didactische werkvormen binnen het klaslokaal die je kunt hanteren bij het behandelen van dit onderwerp.

Na de vragen:

WAT wil de vakgroep dat de leerlingen leren?

en

HOE wil ik dat de leerlingen leren?

Komt de vraag:

WAARMEE wil ik dat de leerlingen leren?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Materiaal verzamelen

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Waarmee wil ik dat de leerlingen leren?

Zoeken van materialen 1:

1. Uw eigen verzameling van materialen.
2. Wikiwijs
Op www.wikiwijs.nl kunt u op een eenvoudige wijze zoeken in een grote hoeveelheid leermaterialen die zijn voorgesorteerd, bijvoorbeeld per vak.
3. VO-content
4. Klascement
Een platform dat vergelijkbaar is met digischool is klascement. Het van oorsprong Belgische initiatief (www.klascement.be) heeft tegenwoordig ook een aparte variant voor het Nederlandse onderwijs (www.klascement.nl).
5. Facebook groepen
6. Materiaal van de uitgevers

Waarmee wil ik dat de leerlingen leren?

Zoeken van materialen 2:

6. Google zoekmachine

Iedereen kent de Google-zoekmachine (www.google.nl). Om snel geschikt materiaal voor in uw lessen te vinden is het verstandig om gebruik te maken van de geavanceerde zoekopties die de Google zoekmachine biedt. In de onderstaande afbeelding is te zien waar 'geavanceerd zoek na worden geactiveerd.

7. DuckDuckGo

Een alternatieve zoekmachine om eenvoudig digitaal leermateriaal te kunnen vinden is www.duckduckgo.com. Probeer deze zoekmachine ook eens naast Google. Het levert een andere lijst aan zoekresultaten op.

Opdrachtblad 3:

Waarmee wil ik dat de leerlingen leren?

Materialen voor klassikale instructie:

(Bijvoorbeeld een Powerpoint-presentatie of filmmateriaal van Youtube.)

- .....
- .....
- .....

Leermaterialen op papier voor gebruik door leerlingen:

(Bijvoorbeeld verwijzing naar materiaal in een methode of andere papieren bronnen met uitleg en/of opdrachten)

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Digitale leermaterialen voor gebruik door leerlingen:

(Bijvoorbeeld materialen van VO-content, Digischool.nl of klascement.be)

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Overige leermaterialen:

(Bijvoorbeeld museumbezoek, excursie of een gastspreker van buiten)

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Hoe nu verder?

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Les ontwerpen

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

- **Start van de les**

De les begint met een filmpje van een (recente) vulkaanuitbarsting.

- **Activeren van voorkennis**

Op het (digibord) wordt met de klas een mindmap gemaakt over wat de leerlingen al weten over vulkaanuitbarstingen.

- **Doel van de les expliciteren aan de leerlingen**

- *Leerdoelen van de les:*

"Ik kan een vulkaan op afbeeldingen herkennen en aanwijzen"

"Ik kan een vulkaan beschrijven in tekst en een doorsnede van een vulkaan tekenen"

"Ik kan het ontstaan van een vulkaan beschrijven"

"Ik kan een beschrijving geven van de begrippen uit de begrippenlijst"

- **Aan de slag**

De leerlingen gaan met (digitale) opdrachten aan de slag om antwoord te geven op de volgende vragen:

- **Afsluiting**

Ga met de leerlingen na of zij allemaal de juiste antwoorden op de vragen kunnen geven

Eindresultaat:

een leerlijn met leerdoelen en uitdagende lessen die optimaal aansluiten bij jullie leerlingen!

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Voordelen van het werken met leerdoelen

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Docent / Vaksectie:

- Beter inzicht in inhoud en doelen van je (vak)programma
- Meer invloed op vorm en inhoud van je eigen onderwijs
- Meer ruimte voor zaken die jij belangrijk vindt
- Maatwerk wordt eenvoudiger
- Betere mix mogelijk van Open en Gesloten leermaterialen
- Eenvoudiger aansluiten bij actualiteit
- Kan leerlingen gerichter begeleiden
- Kan gerichter toetsen

Leerling:

- Beter inzicht in wat hij moet kennen en kunnen
- Onderwijsaanbod dat beter op hem is afgestemd
- Meer vrijheid in inrichten leerproces
- Beter reflecteren op eigen leerproces
- Mogelijkheid om ook te werken aan persoonlijke leerdoelen

Ouder:

- Meer inzicht in ontwikkeling kind
- Kan kind beter ondersteunen in leerproces
- Communicatie met vakdocenten over ontwikkeling kind verloopt helderder

School:

- Meer gesprekken over onderwijs
- Integratie/samenwerking van vakken beter mogelijk
- Gelden beschikbaar voor bijv. aanschaf device

Leerdoelen voor deze webinar:

- Ik kan uitleggen wat werken vanuit leerdoelen inhoud
- Ik kan beschrijven wat werken vanuit leerdoelen mij en mijn leerlingen kan opleveren
- Ik kan leerdoelen voor mijn vak op de juiste wijze formuleren
- Ik kan het proces beschrijven om te komen van leerdoelen tot een goede les

Leerdoelen behaald?

Afronding van het webinar

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met SchoolInfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs

Webinar: Lesgeven (op afstand) met behulp van leerdoelen

Leuk dat je aanwezig was bij dit webinar, we hopen dat je een inspirerende sessie hebt gehad.

Heb je nog vragen over dit thema? Stel deze op het online platform www.edualdo.nl. Je kunt de komende twee weken ook direct aan Herman Rigter een vraag stellen via [deze link](#).

Dit webinar blijft nog twee weken beschikbaar om terug te kijken. Je ontvangt de link per e-mail.

Vul de evaluatie in, deze vind je in de chat en in je mailbox. Zo weten wij hoe we in de toekomst de webinars nog beter kunnen maken.

**VOORTGEZET
LEREN**
Een campagne van
VO-raad met Schoolinfo

Leerlingen motiveren
met toekomstgericht
onderwijs